

**Corpus Juris Canonici, Per Regulas Naturali Ordine
Digestas, Usuque Temperatas, Ex Eodem Jure, Et
Conciliis, Patribus, Atque Aliunde Desumptas, Expositi**

Opus, Tum In Rebus Obscuris Claritate, Tum Dispersis Collectione ac
delectu, in contrariis conciliatione, eximium, simulque Indicibus ac
Præfationibus, Notisque quamplurimis & exquisitis illustratum, ; In Tres
Tomos divisum

Complectens Prolegomena Ad Jus Canonicum In Se Et Universim
Consideratum

Gibert, Jean-Pierre

Coloniæ Allobrogum, 1735

Cap. VIII. Observationes in Collectionem Septimi Decretalium ad calcem
Extravagantium Communium Editioni Lugduni anni 1661. insertam, &
maximè in Concilia, quorum Decreta in ea continentur.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-74413](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-74413)

Summa dat singularum partium sensum. 9. Quando Textus res alienas continet, aut non congruas, id monet *Summa*, quæ eligit partem Titulo congruam; quod significat per hæc Verba *quoad Titulum*. 10. Quoad prolixos Textus, valde laborem, quem Lector in iis absque auxilio legendis, pateretur, imminuit *Summa*. 11. Quando Textus plura continet invicem non coherentia, *Summa* illam varietatem sapius advertit.

Tot ac tam varia commoda, quæ procurant *Summe*, commendant eorum enumerandorum operam, atque ostendunt, utilissimum futurum fuisse, si cæteris Collectionibus, quæ iis carent, insertæ fuissent *Summe*, atque in illis omnibus Collectionibus, quæ iis instructæ sunt, eæ pari cura confectæ fuissent, atque illæ, quæ tribus Collectionibus superius laudatis insertæ sunt.

Quod diximus de *Summis* duarum Collectionum *extravagantium*, scilicet, earum Auctores ignorari, neque eorum aliquem nominari, repetendum est circa *Summas* Canonum à *Gratiano* collectorum. Non omnes Canones ejus operi insertis *Summis* instruntur. Paucissimi sunt in Canonibus, qui continentur in *DISTING. VII. de Penitentia*, longè pauciores præfigurantur iis, qui Decreto additi sunt à *PALEA*, Discipulo *Gratiani*, & qui à cæteris distinguuntur per hanc inscriptionem *Palea*.

Canones Penitentiales & Canones Apostolorum ad Decreti calcem siti, *Summis* etiam carent.

CAPUT VIII.

Observationes in Collectionem SEPTIMI DECRETALIIUM ad calcem EXTRAVAGANTIUM COMMUNIUM, Editioni Lugdunensi anni 1661. insertam; & maximè in Concilia, quorum Decreta in ea continentur.

Collectio hæc, opus est viri privati, cui nomen, *Petrus MATTHEI J. C. Lugdunensis*, facta fuit ad suppleendum ea, quæ à Corpore Juris absunt à *SIXTO IV.* ad *SIXTUM V.* scilicet *Bullas* Pontificum, & Decreta Conciliorum in illo intervallo habitorum. *DOUJAT*, qui de ea loquitur, *Prænotionum Lib. IV. Cap. XXXI. n. 2. 3.* eam plurium vitiis gravissimorum arguit: præterquam quod enim autoritate publica destituitur, Titulus ineptus est, magisque conveniret Collectioni *CLEMENTIS V.* quæ *SEXTUM DECRETALIIUM* immediate sequitur: Collectio subsequens ob eandem rationem *OCTAVUM DECRETALIIUM* nuncupari debuisset. Collectio *Extravagantium Communium*, *NONUS* esset Liber; & sic Collectio *Matthæi*, *DECIMI* tantum *Decretalium* nomen acciperet. Præterea, inquit *DOUJAT*, Autor neque Librorum, neque Titulorum ordinem secutus est, in Collectionibus præcedentibus observatum, pluresque novos inseruit, quorum plerique ad aliquem è Titulis *Decretalium* referri potuissent: denique, omnibus ritè discussis, apparet, illum utilia Decreta omisisse, ac minus necessaria collegisse.

Vitia à *DOUJAT* in illa Collectione observata, neque sola sunt, neque omnium gravissima. Nam Autor Conciliorum Decreta referendo, omittit indicationem loci specialis, undè desumpta sunt, scilicet *Sessionem & Caput*. Decreta quoque Pontificum sæpè occurrunt sine laudatione loci, à quo accepta sunt. Quamvis consilium operis sit colligere Canones, Decretales, Decreta &c. *SIXTO IV.* posteriora, multa tamen referuntur à Pontificibus anterioribus profecta, scilicet *Innocentio IV. Alexandro IV. Urbano IV. Nicolao III. Honorio IV. Bonifacio VIII. Clemente VI. Urbano VI. Martino V. Eugenio IV. Nicolao V.* refe-

runtur etiam Constitutiones Imperatorum, *SIXTO IV.* Anteriorum, nempe *Fridèrici*; vel præ cæteris Titulo *de Hæres. Lib. V.* perturbatur ordo Temporum, in dispositione *Decretalium*, aut Constitutionum Pontificiarum sub eodem Titulo. *Gregorius XIII.* aliquandò *Pio V.* aliquandò *Clementi VII.* præponitur. *Pius V.* ante *Clementem VII.* nonnunquam coloratur. Videtur solùm egisse de Conciliis *LIB. III. Tit. VII.* ad referendum in eò Decretum Concilii *Lateranensis V.* adversus *Pragmaticam Sanctionem* sub *CAROLO* factam: Autor tamen Gallus est, & in mediis Galliis opus elucubravit, illudque edidit sine ulla notâ, quæ doceat, opinionem de Superioritate Papæ super Concilium Generale, in illo Decreto assertam ac probatam, esse contrariam Sententiæ totius Regni, ubi Doctrinam oppositam à Conciliis *Constantiensi & Basileensi* confirmatam, cæteraque eorumdem Conciliorum Dogmata, amplexi sumus.

Refert *LIB. II. Tit. IX. de Appel.* Decretum *PII II.* in Conventu, seu Synodo *Mantuanâ*, contra Proconvocationes à Pontifice ad futurum Concilium Generale, ann. 1459. Decretum hoc apud nos reprobatur, & quodcumque adverbatur iis Appellationibus hoc in Regno vigentibus, juxta doctrinam Conciliorum *Constantiensis & Basileensis*. *Ibidem c. 2.* refert Confirmationem *JULII II.* illius Decreti confirmatoriam.

Refert quoque *LIB. V. Tit. IX.* *Summam Bullæ*, in *Canâ Domini* non receptæ in Regno; refert, inquam, perinde ac si accepta foret. *Idem facit LIB. III. Tit. XVI. Cap. 1.*

Unum Titulum *de Annatis* inscribit *LIB. II. Tit. III.* ubi *Septem* Decreta Pontificum in gratiam ipsarum refert, circa obligationem eas solvendi, penasque Excommunicationis & Depositionis continentia adversus recusantes; quamvis in Gallia damnatæ sint. Decreta hæc Auctores habent Pontifices *INNOCENTIUM VIII. CLEMENTEM VII. JULIUM III.* qui Decreta *JULII II.* renovat; postremum à *Pio V.* conditum est. *TIT. III. Lib. III.* agit *de Spoliis Clericorum* Pontifici reservatis; circa hoc refert Decreta Pontificum *PAULI III. PII V. GREGORII XIII. & PII IV.* duobus præcedentibus anterioris.

Reservatio hæc in Gallia reprobatur, sicut alia, de quibus agit *TIT. II. Lib. I.* circa quas refert *Quinque* Decreta Pontificum *PAULI III. PII IV. GREGORII XIII. PII V. CLEMENTIS VII.* ubi quoque Temporum ordo invertitur. Hæ reservationes ad Beneficia pertinent. Decretum *Primum* fert, Beneficia Sanctæ Sedi reservata ipsi semper adfectari, ejusque dispositioni manere obnoxia; quod excludit Devolutionem, quæ tamen in multis casibus habet locum. *Secundum* fert, Cameram Apostolicam frui Beneficiorum illorum redditibus, à die vacationis usque ad diem provisionis. *Tertium* omnia Beneficia per crimen hæreseos vacatura, Pontifici reservat. *Quartum* idem sancti de Beneficiis datis personis, propter genus, aut hæresim aut à fide defectionem, prohibetis. *Quintum*, Provisi de Beneficiis reservatis Sedi Apostolicæ, ejusdem autoritate insciâ, malæ fidei Possessores declarantur.

Ultimum hujus Collectionis vitium est, quòd nulla ferè sit Argumentorum unius-cujusque Libri connexio; quod ita evidens est, ut quilibet id ex sola *Indicis* inspectione percipere possit.

Pauca Concilii *Tridentini* Decreta refert Autor, præ copia eorum, quæ plerisque Operis sui Titulis inserere potuisset. His Decretis Constitutiones Pontificias præfert, eas illis substituendo. Nullum retulit Decretum circa Sacramenta generatim, aut speciatim considerata; nullum circa Justificationem. Abstinet similiter à Canonibus Doctrinam spectantibus, in alio quolibet Argumento. Forsitan putavit Decreta Conciliorum Generalium huic Collectionum generi minus convenire, quam Pon-

Pontificias Constitutiones, quia hæc *Decretalium* nomine decorantur. Si sic opinatus est, aliter quam Autores Collectionum præcedentium sensit, qui ipsis omnia inferuerunt Decreta Conciliorum in intervallo ab una ad aliam elapso habitorum; aut omnium, quæ per totum tempus; cujus Canonès colligebant, celebrata fuerant. Dici nequit; ipsius excusandi gratia, Decreta Conciliorum laudatis Collectionibus inserta, spectari posse velut opera Pontificum, qui ipsis per se interfuere; atque idcirco eorum nomine inscribi, ut factum est in illis Collectionibus: at Decreta *Tridentini*, cui Pontificès, per se non interfuere, non posse iisdem tribui; subque eorum nomine referri. Nam satis amplam autoritatem exercuerunt Pontifices in Concilio; ut ipsis tribui valeant Decreta & eorum nomine inscribi. Itaque huius laudationis loco, PIUS IV. aut V. ex Concilio Tridentino aut GREGORIUS XIII. satis apposite Decreta laudare potuisset, sub nomine Pontificum, sub quorum Legatis ea facta sunt, juxta *Regulam* 72. de *Reg. Jur. in 6. qui facit per alium, est perinde, ac si faciat per se ipsum* Hanc si methodum secutus fuisset; omnia Decreta Concilii Tridentini Collectioni suæ inferere potuisset, servato ordine Collectionum GREGORII IX. BONIFACII VIII. CLEMENTIS V. & *Extravagantium*.

Nullum est, quod ad aliquem ex Titulis illarum aptè referri non possit; ut patet ex *Indice* illorum Decretorum juxta hunc ordinem facto à BARBOSA; & in pluribus illius Concilii Editionibus excuso. Sic opus magis Commendabile evasisset, favorabilisque receptum fuisset; siquidem in eo reperta fuisset. Collectio valde commoda Decretorum illius Concilii; quæ usum ipsorum faciliorem fecisset omnibus; qui juris Canici studio vacant: hoc autem eò utilius fuisset, quod illius Concilii Decreta sunt Pars insignis Juris Communis; sive quia derogavit multis Textibus illius, sicque sua Decreta illis substituit, (hæc Decreta collecta sunt in tractatu de *Religiosis; de Dispensationibus; de Exemptionibus; de Beneficiis*; eadem serie continua collegit DOUJATUS; in suis Notis in LANCELOTIUM) sive quia quosdam renovavit, & nominatim confirmavit; hi in multis Editionibus Concilii *Tridentini* collecti fuere suntque plusquam viginti, & singuli valde graves.

Denique Autor hanc viam sequens, coactus non fuisset excogitare novum modum inferendi Collectioni suæ Decreta Tridentini; de qua supra egimus; novam dicimus; quoniam Autores Collectionum præcedentium eà nusquam usi sunt. Monitum huic Collectioni præfixum docet; eam Cardinali CAJETANO dicatam fuisse, subque ejus Auspiciis excusam. DOUJATUS loco laudato *Prænot. n. 2.* docet, eam promissam fuisse in Epistola; quam idem Autor PETRUS MATTHÆI ad SIXTUM V. misit; circa Epitomen Constitutionum Pontificiarum; & rerum in Ecclesiâ Romanâ à GREGORIO IX. ad SIXTUM V. gestarum; eam autem paulò post *Lugduni* editam fuisse. Itaque, cum SIXTUS mortuus sit an. MDXC. atque Editio CORPORIS JURIS *Lugdunensis* anni MDCEXI. prima sit, cui hæc Collectio inserta fuerit, jam LXX. anni circiter fluxerant ab ejus prima Editione; cum in Corpore Juris excusa fuit.

DOUJATUS *ibid. n. 1.* refert SIXTUM V. Collectionem similem sub nomine Septimi *Decretalium* edendam; meditatam fuisse; novemque Viros ad hoc opus elegisse, (quorum nomina referuntur à DD. PITHOU cum Dignitatibus officiis vè singulorum, sub finem Synopsis Collectionum Canonum & Decretorum, quæ est in Editione Corporis Juris eorum nomen gerente) quibus nominatis, idem DOUJATUS asserit minime constare, an ille Septimus *Decretalium* unquam editus fuerit. FAGNANUS in *cap. II. de Judiciis, n. 61.* istius Collectionis historiam tradit, atque exponit causam, ob quam suppressa fuit, postquam facta, atque etiam excusa fuerat. Hinc, inquit, consideratum fuit, *Septimum Librum Decre-*

talium; autoritate Sedis Apostolicæ compositum; Corporis Juris Partem fore; iniquam autem vel absonam fore prohibitionem faciendi Glossas in hanc Partem, postquam concessa fuit libertas glossandi cæteras, licet Decreta plurium Conciliorum Generalium continerent; nempe *Lateranens. III. & IV. Lugdunens. I. & II. & Concilii Viennensis*; inde verò PIUM IV. sub gravibus pœnis inhibuisse; ne quis faceret Glossas in Decreta Concilii Tridentini. Narratione, eorum quæ gesta sunt circa Compilationem hujus Collectionis; multas res docet à DOUJATIO & DD. PITHOU omittas; aut aliter, quam scriperunt, gestas. I. Refert GREGORIUM XIII. primum esse ejus consilii Autorem & executionem ipsius mandavisse Cardinalibus Flavio; URSINO; FRANCISCO ALCIATO & ANTONIO CARAFA; ipsiisque multa circa hæc scripsisse; & monita dedisse; sed hoc ante operis absolutionem morte præoccupato SIXTUM V. ejus Successorem, continuationem commississe Cardinali PINELLO, eique Socios dedisse Cardinales ALDOBRANDINUM; MATHÆO COLUMNA; Sixto autem mortuo *Aldobrandinum* Pontificem factum fuisse, sub nomine URBANI VII. & promotis ad Cardinalatum tribus Prælati Congregationis ad hoc opus instituta; nempe LUCIO SACO; LAURENTIO BRANCHETTO & POMPEIO ARRIGONIO; absolutam fuisse exeunte an. MDXCIII. electionem & recensionem omnium, quæ in Collectionem ingredi debebant: tum hæsitatum fuisse, an Canonès Conciliorum *Florentini & Tridentini* circa Dogma, infererentur; ideo quòd in Collectionibus præcedentibus pauci forent ejus generis Textus; sed diligenti tractatu habito, conclusum fuisse, illos esse inferendos; & distributam fuisse in *Quinque Libros*, sub Titulis congruis Canonum collectionum Congeriem; continentem quidquid per Tria sæcula decretum fuerat. Hæc autem perfecta fuisse an. MDXCVIII. verum cum Liber sub nomine Septimi *Decretalium Clementis VIII.* excusus; moxque publicandus esset; emeruisse difficultatem, quam supra exposuimus. Abstinebimus ab observando discrimine hujus historiae; à narratione DOUJATII & DD. PITHOU. Dicere sufficiat FAGNANO plures occasiones, & majorem facilitatem ad percipiendam horum Factorum veritatem fuisse, quam illis; cum factus fuerit à Secretis Congreg. Concilii Interpretis; à PAULO V. an. MDCXXX. mortuo; ætatemque reliquam valde diuturnam transegerit in Muneribus magnam rerum Canoniarum notitiam requirentibus. Epitome ejus vitæ in fronte Editionis *Colon. 1704.* hæc testatur.

CAPUT IX.

Observationes circa Epistolas aliave Acta falso Pontificibus quatuor priorum Saeculorum adscripta; & nonnullis posteriorum Saeculorum usque ad Saeculum IX. inclusivè.

SECTIO I.

DE FALSIS DECRETALIBUS IN CORPORE JURIS LAUDATIS.

Suppositionis illarum Epistolarum Argumenta congerere hic non intendimus; plures Eruditi id jam ac multò luculentius, quam nos possemus, præstitere. Annotate solum volumus quod scitu magis est necessarium, certa ab incertis secernere; & vitia quorundam rationiorum, circa hanc rem detegere.

E Viris Eruditis & non præoccupatis plerique consentiunt, Epistolas nomen Pontificum SIRICIO anteriorum gerentes esse supposititias, huiusque suppositionis argumenta firma existere. Consentiant quoque fraudem similem multos Pontifices SIRICIO posteriores attingisse.

Eas Epistolas in nullo Autore, ISIDORO Peccatori, vel Mercatori nuncupato anteriori, reperiri constat,